

Sterke stijging van de koopkracht

Auteur(s):

Bos, W.

Hof, J., van den

*Dit artikel wordt gecoördineerd door de sector nationale rekeningen van het CBS***Verschenen in:**

ESB, 85e jaargang, nr. 4252, pagina 343, 21 april 2000

Rubriek:

Statistiek

Trefwoord(en):

economie, samenleving

In de periode 1994-1998 is de koopkracht van de totale bevolking van jaar op jaar steeds sterker toegenomen. In 1994 was nog sprake van een stilstand. In de daarop volgende jaren nam de koopkracht toe met één procent in 1995 tot 1,5 procent in 1997. De grootste stijging, 2,7 procent, deed zich voor in 1998.

In vrijwel alle jaren was de koopkrachtontwikkeling van werknemers gunstiger dan die van pensioen- en uitkeringsontvangers. Ook in 1998 gingen werknemers er het meest op vooruit. De inkomensontwikkeling van pensioenontvangers bleef in de jaren 1994 tot en met 1997 het sterkst achter bij die van werknemers. In deze periode lag dit verschil steeds ruim boven één procentpunt. In 1998 bleef het verschil beperkt. In dat jaar zagen pensioenontvangers hun koopkracht sterker verbeteren dan in de voorafgaande jaren. Dit is in belangrijke mate het gevolg van een belastingverlichting in de vorm van een verhoging van de (aanvullende) ouderenaftrek.

Forse koopkrachtmutatie door verandering arbeidsmarktpositie

De hiervoor gepresenteerde koopkrachtveranderingen zijn een gemiddelde voor alle personen die in een voorgaand jaar tot een huishouden met een bepaalde voornaamste inkomensbron behoorden (zie ook [tabel 1](#)). De situatie in volgende jaren was uiteraard voor lang niet iedereen gelijk aan die van het jaar daarvoor: sommigen zullen hun arbeidsmarktpositie verbeterd hebben, anderen zijn met pensioen of in de VUT gegaan, enzovoort. Zo bedroeg de gecumuleerde koopkrachtmutatie 1993-1997 voor de gehele groep die in 1993 een uitkering ontving, 6,2 procent. Binnen deze groep personen was echter sprake van een grote spreiding van de koopkrachtmutatie. Zo was de voornaamste inkomensbron voor eenderde van hen vier jaar later niet langer een uitkering maar loon. Voor deze mensen steeg de koopkracht gemiddeld met ruim 32 procent. Degenen die in 1997 nog steeds op een uitkering waren aangewezen, zagen daarentegen hun koopkracht met slechts 0,9 procent stijgen. [tabel 2](#) kon alleen op basis van definitieve cijfers samengesteld worden. Daarom is 1998 hierin niet verwerkt.

Tabel 1. Koopkrachtontwikkeling naar inkomensbron, procentuele verandering t.o.v het voorafgaand jaar

	1994	1995	1996	1997	1998
winst	-0,4	0,8	-0,2	2,0	-
loon	1,4	2,0	1,8	2,2	3,1
pensioenen	-1,3	0,3	0,7	0,8	2,8
overige uitkering	-1,1	1,2	1,5	2,3	2,7
overig inkomen	0,7	2,1	1,0	-0,8	-
totaal	0,0	1,0	1,3	1,5	2,7

bron: CBS, Inkomensstatistiek.

Tabel 2. Koopkrachtverandering bij wijziging inkomensbron, 1993-1997, gecumuleerd.

	situatie 1997						totaal
	winst	loon	pensioenen	overige uitk.	overig ink.		
<i>situatie 1993</i>	<i>aantal (%)</i>						
winst	65	19	6	6	4	100	
loon	2	85	5	6	2	100	
pensioen	1	5	93	1	1	100	
overige uitk.	3	34	13	49	2	100	
overig ink.	6	28	7	10	48	100	
totaal	6	60	21	11	3	100	

	mediaan koopkrachtverandering(%)					
winst	9,2	-14,7	-19,6	-23,1	-24,5	1,9
loon	26,5	7,1	-11,6	-18,9	2,7	5,4
pensioen	42,1	7,7	0,5	-10,9	16,7	0,6
overige uitk.	43,9	32,4	3,9	0,9	34,7	6,2
overig ink.	25,7	-2,6	2,6	-15,0	3,7	3,0
totaal	14,6	7,6	-0,1	-3,0	3,4	3,5

bron: CBS, Inkomensstatistiek

Een analyse van het verloop van de koopkrachtontwikkeling van werknemers en uitkeringsontvangers voor de afzonderlijke jaren laat het volgende beeld zien (zie [figuur 1](#)). De koopkrachtverandering van de groep die in 1993 loon ontving, was in 1994 aanzienlijk gunstiger dan die van de uitkeringsontvangers. In de hierop volgende jaren nam dit verschil tussen beide groepen af, mede doordat een deel van de uitkeringsontvangers er in slaagde zijn koopkracht te verhogen door het vinden van werk. Deze trend zette zich ook in de jaren 1997 en 1998 voort, waardoor de koopkrachtontwikkeling van uitkeringsontvangers over de gehele periode 1993-1998 ruim boven die van werknemers kwam te liggen. Een geheel ander beeld toont de vergelijking van het verloop van de koopkrachtontwikkeling van werknemers en uitkeringsontvangers die niet van arbeidsmarktpositie veranderd zijn. De koopkracht van personen die zowel in 1993 als in 1998 een uitkering hadden, is tussen deze beide jaren met 3,3 procent gestegen. Personen die zowel in 1993 als in 1998 loon ontvingen, zagen hun koopkracht daarentegen in totaal met 9,7 procent stijgen.

